Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ŽANA RIŠĀRA DELATŪRA
[*JEAN RICHARD DE LA TOUR*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2023. gada 13. jūlijā [1]

Lieta C-392/22

X
pret
Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

(*Rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch* (Hāgas tiesa, tiesas sēžu vieta Hertogenbosā, Nīderlande) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – Dublinas sistēma – Regula (ES) Nr. 604/2013 – Patvēruma meklētāja pārsūtīšana uz dalībvalsti, kura ir atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu – 3. panta 2. punkta otrā daļa – Neiespējamība izpildīt pārsūtīšanu sistēmisku nepilnību dēļ patvēruma procedūrā un pieteikuma iesniedzēju uzņemšanas apstākļos – Tvērums – Tūlītēja atpakaļraidīšana uz ārējām robežām un aizturēšanas pasākumi robežpunktos – Piemērojamā pierādīšanas sistēma – Pieteikuma iesniedzēja un kompetentās iestādes sadarbības pienākums un apjoms

I. Ievads

1. Šajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu no jauna ir izvirzīts jautājums par Regulas (ES) Nr. 604/2013 [2] tās 3. panta 2. punkta otrās daļas tvērumu, kurā noteikts, ka tad, ja nav iespējams starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju pārsūtīt uz dalībvalsti, kas sākotnēji izraudzīta par atbildīgo par viņa pieteikuma izskatīšanu (turpmāk tekstā – "atbildīgā dalībvalsts"), jo ir pamatots iemesls uzskatīt, ka pastāv sistēmiskas nepilnības patvēruma procedūrā minētajā dalībvalstī, pakļaujot pieteikuma iesniedzēju necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes riskam Eiropas Savienības Pamattiesību hartas [3] 4. panta izpratnē, dalībvalsts, kas nosaka atbildīgo dalībvalsti, turpina izskatīt III nodaļā izklāstītos kritērijus, lai noteiktu, vai par atbildīgo var tikt izraudzīta cita dalībvalsts.

2. Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp X, Sīrijas valstspiederīgo, un *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (tieslietu un drošības valsts sekretārs, Nīderlande) (turpmāk tekstā – "valsts sekretārs") par pēdējā minētā lēmumu neizskatīt viņa starptautiskās aizsardzības

[1] Oriģinālvaloda – franču.

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2013. gada 26. jūnijs), ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (OV 2013, L 180, 31. lpp.; turpmāk tekstā – "Dublinas III regula").

[3] Turpmāk tekstā – "Harta".

pieteikumu, jo atbildīgā dalībvalsts šajā ziņā ir Polijas Republika. X iebilst pret viņa pārsūtīšanas uz šo dalībvalsti izpildi, pamatojoties uz to, ka viņš vairākkārt ir ticis nekavējoties raidīts atpakaļ uz Polijas ārējām robežām un pēc tam viņš, iespējams, nelikumīgi ticis aizturēts šīs dalībvalsts robežpunktā apstākļos, kuri turklāt neatbilst viņa vajadzībām.

3. Izskatāmajā lietā Tiesa ir aicināta dot jaunu ieguldījumu savā interpretācijas sistēmā. Proti, lai gan tā ir noteikusi principu, uz kuru ir balstīta Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta otrā daļa 2011. gada 21. decembra spriedumā N.S. u.c.[4], pēc tam tā ir precizējusi tā piemērojamību 2017. gada 16. februāra spriedumā C.K. u.c.[5] un 2019. gada 19. marta spriedumā *Jawo*[6]. Izskatāmā lieta atšķiras no šiem judikatūras precedentiem, jo pārsūtīšana ir padarīta par neiespējamu tādēļ, ka dalībvalsts, kas parasti ir atbildīga, ir izdarījusi nopietnus un sistemātiskus trešo valstu valstspiederīgo pamattiesību pārkāpumus pie tās robežām.

4. Šajā analīzē vispirms izklāstīšu iemeslus, kuru dēļ uzskatu, ka šo secinājumu 2. punktā minētā prakse pati par sevi neļauj uzskatīt, ka pastāv nopietns un pierādīts iemesls uzskatīt, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam viņa pārsūtīšanas uz parasti atbildīgo dalībvalsti gadījumā radīsies reāls risks tikt pakļautam necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei Hartas 4. panta izpratnē viņa starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanas laikā un pēc tās pabeigšanas.

5. Turpinājumā paskaidrošu, ka šādos apstākļos kompetentajai iestādei ir jāizpilda pārsūtīšanas lēmums, iepriekš neveicot pārbaudes vai nepieprasot parasti atbildīgajai dalībvalstij paziņot papildu informāciju vai sniegt individuālas garantijas attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja uzņemšanas apstākļiem un uzņemšanu.

6. Visbeidzot, ņemot vērā principus, kurus Tiesa jau ir izklāstījusi savā judikatūrā, precizēšu pierādīšanas sistēmu, kā arī sadarbības kārtību, kuras būtu jāizmanto necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes riska pret pieteikuma iesniedzēju konstatēšanai Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta otrās daļas kontekstā.

II. Atbilstošās tiesību normas

7. Dublinas III regulas 19., 32. un 39. apsvērumā ir teikts:

"(19) Lai nodrošinātu attiecīgo personu tiesību efektīvu aizsardzību, būtu jānosaka juridiskās garantijas un tiesības uz efektīviem aizsardzības līdzekļiem attiecībā uz lēmumiem par pārsūtīšanu uz atbildīgo dalībvalsti, jo īpaši saskaņā ar [Hartas] 47. pantu. Lai nodrošinātu starptautisko tiesību ievērošanu, efektīvi aizsardzības līdzekļi pret šādiem lēmumiem būtu jāattiecina gan uz šīs regulas piemērošanas, gan juridiskās un faktiskās situācijas pārbaudi dalībvalstī, uz kuru pārsūta pieteikuma iesniedzēju.

[..]

(32) Attieksmē pret personām, uz kurām attiecas šī regula, dalībvalstīm ir jāievēro savas saistības atbilstīgi starptautisko tiesību dokumentiem, tostarp attiecīgajai Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrai.

4 C-411/10 un C-493/10, turpmāk tekstā – "spriedums N.S. u.c.", EU:C:2011:865.

5 C-578/16 PPU, EU:C:2017:127.

6 C-163/17, turpmāk tekstā – "spriedums *Jawo*", EU:C:2019:218.

[..]

(39) Šajā regulā ir ievērotas [Hartā] atzītās pamattiesības un principi. Jo īpaši šīs regulas mērķis ir pilnībā nodrošināt [Hartas] 18. pantā garantētās patvēruma tiesības, kā arī tiesības, kas atzītas tās 1., 4., 7., 24. un 47. pantā. Tāpēc šī regula būtu attiecīgi jāpiemēro."

8. Šīs regulas 3. pantā "Piekļuve starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanas procedūrai" ir noteikts:

"1. Dalībvalstis izskata jebkuru starptautiskās aizsardzības pieteikumu, ko kādai no šīm valstīm tās teritorijā, tostarp pie robežas vai tranzīta zonās, iesniedz trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks. Pieteikumu izskata viena dalībvalsts, kas saskaņā ar III nodaļā izklāstītajiem kritērijiem ir noteikta par atbildīgo.

2. Ja, pamatojoties uz šajā regulā uzskaitītajiem kritērijiem, nav iespējams izraudzīties atbildīgo dalībvalsti, tad par pieteikuma izskatīšanu ir atbildīga dalībvalsts, kurai pirmajai iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums.

Ja nav iespējams pieteikuma iesniedzēju pārsūtīt uz dalībvalsti, kas [sākotnēji] izraudzīta par [..] atbildīgo, jo ir pamatots iemesls uzskatīt, ka pastāv sistēmiskas problēmas [nepilnības] patvēruma procedūrā un pieteikuma iesniedzēju uzņemšanas apstākļos minētajā dalībvalstī, kā rezultātā pastāv necilvēcīgas un pazemojošas attieksmes risks [Hartas] 4. panta nozīmē, dalībvalsts, kas nosaka atbildīgo dalībvalsti, turpina izskatīt III nodaļā izklāstītos kritērijus, lai noteiktu, vai par atbildīgo var tikt izraudzīta cita dalībvalsts.

Ja saskaņā ar šo punktu nav iespējama pārsūtīšana uz nevienu dalībvalsti, kas izraudzīta, balstoties uz III nodaļā izklāstītajiem kritērijiem, vai uz pirmo dalībvalsti, kurā pieteikums iesniegts, dalībvalsts, kas nosaka atbildīgo dalībvalsti, kļūst par atbildīgo dalībvalsti.

[..]"

III. Pamatlietas fakti un prejudiciālie jautājumi

9. Prasītājs, Sīrijas valstspiederīgais, kurš dzimis 1992. gadā, 2021. gada 9. novembrī Polijā iesniedza starptautiskās aizsardzības pieteikumu. 2021. gada 21. novembrī viņš devās uz Nīderlandi, kur 2021. gada 22. novembrī viņš iesniedza jaunu starptautiskās aizsardzības pieteikumu. 2022. gada 20. janvārī Nīderlandes Karaliste lūdza Polijas Republiku uzņemt atpakaļ prasītāju, pamatojoties uz Dublinas III regulas 18. panta 1. punkta b) apakšpunktu. 2022. gada 1. februārī Polijas Republika piekrita viņa atpakaļuzņemšanai, pamatojoties uz šīs regulas 18. panta 1. punkta c) apakšpunktu. Ar 2022. gada 20. aprīļa lēmumu valsts sekretārs neizskatīja prasītāja iesniegto starptautiskās aizsardzības pieteikumu.

10. Pēdējais minētais cēla prasību par šo lēmumu *rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch* (Hāgas tiesa, tiesas sēžu vieta Hertogenbosā, Nīderlande), proti, iesniedzējtiesā, un vienlaikus lūdza pagaidu noregulējuma tiesnesi noteikt pagaidu pasākumus. 2022. gada 3. jūnijā tiesnesis noteica prasītos pasākumus un aizliedza pārsūtīt prasītāju uz Poliju, līdz tiek pieņemts nolēmums par prasību.

11. Prasītājs apgalvo, ka Polijas iestādes ir pārkāpušas viņa pamattiesības un tādēļ viņš baidās, ka tas atkārtosies pēc viņa pārsūtīšanas uz Poliju. Šajā ziņā viņš apgalvo, ka trīs reizes pēc ieceļošanas Polijā, izmantojot tā saukto "pushback" [raidīšanas atpakaļ] procedūru, Polijas iestādes viņu ir izraidījušas no Savienības teritorijas uz Baltkrieviju. Šī procedūra aizskarot cilvēka cieņu, un tas, ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, esot absolūts šķērslis pārsūtīšanai, kas veikta, pamatojoties uz Dublinas III regulu[7]. Prasītājs pamatoja savus paziņojumus, atsaucoties uz nevalstisko organizāciju (NVO) ziņojumiem, kā arī Tiesas, Eiropas Cilvēktiesību tiesas un valstu tiesu judikatūru. Prasītājs sūdzas arī par veidu, kā Polijas iestādes pret viņu ir izturējušās uz robežas, kur viņam netika nodrošināta tulka palīdzība, lai saņemtu paskaidrojumus vai informāciju. Tomēr viņš esot saņēmis dokumentu arābu valodā, kurā izskaidrota Dublinas III regula. Pēc kādas organizācijas ieteikuma viņš esot piekritis pirkstu nospiedumu noņemšanai. Turklāt prasītājs sūdzas par apstākļiem, kādos viņš esot turēts apsardzībā pēc starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas, jo viņam esot trūcis pārtikas un viņš neesot saņēmis medicīnisko pārbaudi. Visbeidzot prasītājs apgalvo, ka tiesu vara Polijā nav neatkarīga, un lūdza iesniedzējtiesu uzdot Tiesai tādus pašus prejudiciālos jautājumus kā lietā, kurā tika izdots Tiesas priekšsēdētāja 2022. gada 20. maija rīkojums *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid*[8].

12. Savukārt valsts sekretārs uzskata, ka viņš pilnībā var balstīties uz savstarpējas uzticēšanās principu attiecībā uz Polijas Republiku, tāpēc var pieņemt, ka prasītājs pēc viņa pārsūtīšanas uz šo dalībvalsti neatradīsies situācijā, kas būtu pretrunā Hartas 4. pantam. Viņš precizē, ka "pushback" praksei nav nozīmes, lai izvērtētu pārsūtīšanas lēmuma likumību, jo prasītājs netiks pakļauts šai praksei pēc tam, kad viņa pārsūtīšana tiks īstenota. Turklāt viņš uzsver, ka prasītājs nav pierādījis, ka situācija, kādā viņš atradīsies pēc viņa pārsūtīšanas uz Poliju, sasniegs īpaši augstu smaguma pakāpi, kuru Tiesa noteikusi spriedumā *Jawo*.

13. Visbeidzot valsts sekretārs norāda, ka viņš nesaskata nevienu iemeslu izmantot diskrecionāro klauzulu, kas viņam piešķirta ar Dublinas III regulas 17. pantu, spontāni izskatot prasītāja starptautiskās aizsardzības pieteikumu.

14. Iesniedzējtiesa uzskata, ka tai ir jāspriež par to, cik lielā mērā trešo valstu valstspiederīgo pamattiesību pārkāpumi, kas izriet no "pushback" prakses un nelikumīgas aizturēšanas pasākumiem, kurus veikusi parasti atbildīgā dalībvalsts, ietekmē savstarpējās uzticēšanās starp dalībvalstīm principu.

15. Šādos apstākļos *rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch* (Hāgas tiesa, tiesas sēžu vieta Hertogenbosā) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai, ņemot vērā [Dublinas III regulas] 3., 32. un 39. apsvērumu, regula, skatot tos kopsakarā ar [Hartas] 1., 4., 18., 19. un 47. pantu, ir jāinterpretē un jāpiemēro tādējādi, ka valstu savstarpējas uzticēšanās princips ir nedalāms, tādēļ nopietni un sistemātiski Savienības tiesību normu pārkāpumi, ko potenciāli atbildīgā dalībvalsts pirms pārsūtīšanas veic attiecībā pret trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri (vēl) nav atbilstoši Dublinas regulai atgrieztās personas, pilnībā nepieļauj pārsūtīšanu uz šo dalībvalsti?

[7] X atsaucas uz ECT 2011. gada 21. janvāra spriedumu M.S.S. pret Beļģiju un Grieķiju (CE:ECHR:2011:0121JUD003069609).

[8] C-208/22, nav publicēts, EU:C:2022:441.

2) Ja atbilde uz [pirmo] jautājumu ir noliedzoša, vai [Dublinas III regulas] 3. panta 2. punkts, skatot to kopsakarā ar [Hartas] 1., 4., 18., 19. un 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja potenciāli atbildīgā dalībvalsts nopietni un sistemātiski pārkāpj Savienības tiesību normas, pārsūtītāja dalībvalsts nevar automātiski piemērot valstu savstarpējas uzticēšanās principu, bet gan tai ir jākliedē visas šaubas par to, ka pieteikuma iesniedzējs pēc pārsūtīšanas nokļūs situācijā, kas ir pretrunā [Hartas] 4. pantam, vai arī tai ir ticami jāpierāda, ka tas nenotiks?

3) Ar kādiem pierādījumiem pieteikuma iesniedzējs var pamatot savus argumentus, ka [Dublinas III regulas] 3. panta 2. punkts nepieļauj viņa pārsūtīšanu, un kādi pierādīšanas kritēriji šajā ziņā ir jāpiemēro? Vai, ņemot vērā [šīs regulas] apsvērumos ietvertās atsauces uz ES tiesību aktu kopumu, pārsūtītājai dalībvalstij ir pienākums sadarboties un/vai pienākums pārliecināties, un vai nopietnu un sistemātisku trešo valstu valstspiederīgo pamattiesību pārkāpumu gadījumā no atbildīgās dalībvalsts ir jāpieprasa individuālas garantijas, ka pieteikuma iesniedzēja pamattiesības pēc pārsūtīšanas (noteikti) tiks ievērotas? Vai atbilde uz šo jautājumu atšķiras, ja pieteikuma iesniedzējam nav pierādījumu, jo viņš sniegto konsekvento un detalizēto informāciju nevar pierādīt ar dokumentu palīdzību, kas, ņemot vērā sniegtās informācijas veidu, nevar tikt sagaidīts?

4) Vai atbilde uz [trešo jautājumu] ir atšķirīga, ja pieteikuma iesniedzējs ticami pierāda, ka sūdzību iesniegšana atbildīgās dalībvalsts iestādēs un/vai tiesību aizsardzības līdzekļu izmantošana atbildīgajā dalībvalstī nav iespējama un/vai nav efektīva?"

16. Rakstveida apsvērumus iesniedza prasītājs, Nīderlandes, Beļģijas, Čehijas, Vācijas, Itālijas, Ungārijas, Austrijas un Polijas valdības, kā arī Eiropas Komisija.

IV. Juridiskā analīze

A. Par Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta otrās daļas tvērumu (pirmais un otrais jautājums)

17. Ierosinu Tiesai pirmo un otro jautājumu izskatīt kopā.

18. Pirmkārt, ar pirmo jautājumu Tiesa ir aicināta precizēt, vai Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta otrā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj lēmuma par pieteikuma iesniedzēja pārsūtīšanu izpildi, ja ir konstatēts, ka parasti atbildīgā dalībvalsts attiecībā uz viņu ir izdarījusi "nopietnus un sistemātiskus Savienības tiesību pārkāpumus" pirms šāda lēmuma pieņemšanas. Lai gan šis jautājums ir formulēts ļoti vispārīgi, no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu acīmredzami izriet, ka iesniedzējtiesa savus jautājumus koncentrē uz diviem prakses veidiem, ko šī dalībvalsts, šķiet, izmanto, kad trešo valstu valstspiederīgie mēģina šķērsot vai tikko ir šķērsojuši tās ārējās robežas, proti, uz tūlītējas atpakaļraidīšanas praksi un aizturēšanas pasākumiem robežpunktos.

19. Tātad iesākumā norādīšu, ka šis jautājums nav saistīts ar gadījumu, kad pieteikuma iesniedzējs norāda uz viņam vien raksturīgu tādu ārkārtas apstākļu esamību kā īpaša ievainojamība, proti, gadījumu, kuru Tiesa ir minējusi sprieduma *Jawo* 95. punktā un kuru tā ir izvērtējusi 2017. gada 16. februāra spriedumā C.K. u.c. [9].

[9] C-578/16 PPU, EU:C:2017:127.

20. Otrkārt, ar otro jautājumu iesniedzējtiesa – gadījumā, ja Tiesa uzskatītu, ka šīs prakses neliedz izpildīt pārsūtīšanas lēmumu –, lūdz to precizēt, cik lielā mērā kompetentajai iestādei ir jāpārliecinās par to, ka pieteikuma iesniedzējs netiks pakļauts necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes riskam šīs pārsūtīšanas dēļ.

1. Par izvērtēšanas apjomu un kārtību attiecībā uz necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes riska esamību pārsūtīšanas izpildes dēļ

21. Saskaņā ar Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta otro daļu starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju nevar pārsūtīt uz parasti atbildīgo dalībvalsti, ja ir pamatots iemesls uzskatīt, ka viņam radīsies necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes risks Hartas 4. panta izpratnē sistēmisku nepilnību dēļ patvēruma procedūrā un pieteikuma iesniedzēju uzņemšanas apstākļos šajā dalībvalstī. Šajā tiesību normā ir kodificēta judikatūra, ko Tiesa ir izstrādājusi spriedumā N.S. u.c.

22. Spriedumā *Jawo* Tiesa ir paplašinājusi tās pārbaudes apjomu, kas jāveic tiesai, kura izskata pieteikumu par pārsūtīšanas lēmumu, pamatojoties uz to, ka kopējā Eiropas patvēruma sistēma un savstarpējas uzticēšanās princips balstās uz pārliecību, ka "šīs sistēmas piemērošana nevienā stadijā un nekādā formā neizraisa nopietnu Hartas 4. panta pārkāpumu risku"[10], jo šajā pantā ir noteikts vispārējs un absolūts necilvēcīgas un pazemojošas attieksmes aizliegums[11]. Līdz ar to šai pārbaudei ir jāattiecas gan uz necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes risku, kas pieteikuma iesniedzējam draud pārsūtīšanas brīdī, gan uz risku, kuram viņš ir pakļauts kā pieteikuma iesniedzējs viņa pieteikuma izskatīšanas procedūras laikā, pēc tam – pēc tās pabeigšanas – vai nu kā bēgļa statusa vai alternatīvās aizsardzības statusa saņēmējs[12], vai arī kā trešās valsts valstspiederīgais, kurš gaida izraidīšanu starptautiskās aizsardzības atteikšanas gadījumā[13].

23. Tiesa kompetentajai iestādei uzliek pienākumu veikt pārbaudi, kas sastāv no diviem posmiem.

24. Pirmajā posmā, balstoties uz objektīvu, ticamu, precīzu un pienācīgi aktualizētu informāciju, novērtē reālo risku pieteikuma iesniedzējam piedzīvot necilvēcīgu vai pazemojošu attieksmi. Šai informācijai ir jāļauj šai iestādei izvērtēt starptautiskās aizsardzības sistēmas darbību atbildīgajā dalībvalstī un it īpaši to, vai patiešām pastāv nepilnības, kas var būt sistēmiskas vai vispārējas vai skart atsevišķas personu grupas[14], pieteikuma iesniedzēju uzņemšanā un saistībā ar atbildības uzņemšanos, un, vajadzības gadījumā, tādu individuālo garantiju atbilstību un pietiekamību, kuras šī dalībvalsts var sniegt. Šī informācija it īpaši var izrietēt no tādiem starptautisko tiesu nolēmumiem kā Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumi, kā arī no lēmumiem, ziņojumiem un citiem dokumentiem, kurus ir izstrādājušas Eiropas Padomes iestādes vai kuri izriet no Apvienoto Nāciju sistēmas, vai arī no regulāriem un saskaņotiem starptautisko NVO ziņojumiem. Šajā ziņā ir interesanti atzīmēt, ka saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas viedokli kompetentās iestādes "principā tiek uzskatītas par tādām, kuras ir informētas par vispārējām

[10] Spriedums *Jawo* (89. punkts).

[11] Skat. spriedumu *Jawo* (87. punkts).

[12] Skat. spriedumu *Jawo* (89. punkts, kurā Tiesa arī ir norādījusi, ka "šajā ziņā būtu pretrunīgi, ka šāda riska esamība patvēruma procedūras stadijā nepieļauj pārsūtīšanu, savukārt tas pats risks tiek tolerēts tad, kad šī procedūra, atzīstot starptautisko aizsardzību, tiek pabeigta").

[13] Spriedums N.S. u.c. tam ir piemērs, jo lietā, kurā tika pasludināts šis spriedums, dalībvalstī, kurā bija jāveic patvēruma meklētāja aizturēšana izraidīšanas nolūkā, pastāvēja sistēmiska nepilnība, proti, nepilnība, kuru bija konstatējusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa, izskatot tai iesniegtās individuālās prasības.

[14] Skat. spriedumu *Jawo* (90. punkts un tajā minētā judikatūra), kā arī spriedumu N.S. u.c. (91. punkts).

nepilnībām, kas plaši aprakstītas it īpaši [Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos biroja], Eiropas Padomes un Eiropas Savienības struktūru uzticamos ziņojumos" [15].

25. Attiecībā uz kritērijiem, pēc kuriem kompetentajai iestādei ir jāveic šis vērtējums, Tiesa ir nospriedusi, ka, lai ietilptu Hartas 4. panta tvērumā, šīm nepilnībām ir jābūt sasniegušām īpaši augstu smaguma pakāpi, kas ir atkarīgs no visiem lietas apstākļiem [16]. Tiesa ir uzskatījusi, ka šī pakāpe tiek sasniegta situācijās, kurām raksturīga attiecīgās personas atrašanās ekstrēmā nabadzībā, kas viņai neļauj apmierināt viselementārākās vajadzības, tostarp tādas vajadzības kā nodrošināt sev iztiku, nomazgāties un atrast dzīvesvietu, un kas nodara kaitējumu tās fiziskajai vai garīgajai veselībai vai rada tādu viņas situācijas lejupslīdi, kura nav saderīga ar cilvēka cieņu [17]. Šāda pakāpe tātad nevar aptvert situācijas, kuras raksturo pat liela nedrošība vai stipra attiecīgās personas dzīves līmeņa lejupslīde [18].

26. Šīs pārbaudes otrajam posmam ir jāļauj kompetentajai iestādei konkrēti un precīzi izvērtēt, vai pastāv nopietni un pierādīti iemesli uzskatīt, ka attiecīgajai personai radīsies šāds reāls risks piedzīvot necilvēcīgu vai pazemojošu attieksmi izturēšanās dēļ, kas tai tiks piemērota viņas pieteikuma izskatīšanas laikā vai pēc tās izskatīšanas. Šim vērtējumam ir nepieciešams riska, kuram tā tiks pakļauta, individuāls un prognozes novērtējums.

2. Par trešo valstu valstspiederīgo tūlītējas atpakaļraidīšanas un pieteikuma iesniedzēju aizturēšanas pasākumu robežpunktos ietekmi uz Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta otrās daļas īstenošanu

27. Šajā gadījumā prasītāja argumenti ir saistīti nevis ar viņam vien raksturīgu ārkārtas apstākļu esamību, bet gan drīzāk ar to, ka pastāv pārkāpumi vai trūkumi trešo valstu valstspiederīgo un starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanas procedūru īstenošanā, ko veic parasti atbildīgā dalībvalsts pie savām robežām. Kā norāda iesniedzējtiesa, prasītājs sūdzas, pirmkārt, par to, ka pirms starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas viņš vairākkārt nekavējoties ir ticis raidīts atpakaļ uz Polijas ārējo robežu, un, otrkārt, par attieksmi, kāda viņam ir tikusi piemērota brīdī, kad viņš ieceļoja Polijas teritorijā un iesniedza savu starptautiskās aizsardzības pieteikumu, jo viņš tika aizturēts robežpunktā. Šajā ziņā iesniedzējtiesa uzsver, ka šo abu prakšu izmantošanu apliecina objektīva, ticama, precīza un pienācīgi aktualizēta informācija.

28. Neuzskatu, ka ar šiem argumentiem, pat ja tos apliecina šāda informācija, pietiek, lai noraidītu savstarpējas uzticēšanās principa īstenošanu un tādējādi radītu šķērsli tāda pārsūtīšanas lēmuma izpildei, kurš pieņemts saskaņā ar Dublinas III regulas 29. pantu.

29. Proti, minētie argumenti, ciktāl tie attiecas uz praksēm, kuras saistītas ar dalībvalsts ārējo robežu šķērsošanas nosacījumiem un starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniegšanu pie šīm robežām, neļauj apliecināt paredzamus pieteikuma iesniedzēja uzņemšanas apstākļus viņa pārsūtīšanas uz šo dalībvalsti gadījumā.

[15] ECT spriedums, 2019. gada 21. novembris, *Ilias* un *Ahmed* pret Ungāriju (CE:ECHR:2019:1121JUD004728715, 141. punkts).

[16] Spriedumā *Jawo* (91. punkts) Tiesa ir atsaukusies uz ECT 2011. gada 21. janvāra spriedumu M.S.S. pret Beļģiju un Grieķiju (CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, 254. punkts).

[17] Spriedumā *Jawo* (92. punkts) Tiesa ir atsaukusies uz ECT 2011. gada 21. janvāra spriedumu M.S.S. pret Beļģiju un Grieķiju (CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, 252.–263. punkts).

[18] Skat. spriedumu *Jawo* (93. punkts).

30. Runājot par trešo valstu valstspiederīgo atpakaļraidīšanas praksi no dalībvalsts robežas, šāda prakse acīmredzami ir nopietns viņu pamattiesību aizskārums. Neatkarīgi no ieinteresētās personas juridiskā statusa neizraidīšanas princips, kas ir nostiprināts LESD 78. panta 1. punktā un Hartas 18. un 19. pantā, ir būtiska spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes vai sodu aizlieguma sastāvdaļa. Šis princips aizliedz pārvietošanu, izraidīšanu vai arī izdošanu ne tikai uz valsti, kurā persona varētu tikt pakļauta vajāšanas vai nopietna kaitējuma riskam (tieša izraidīšana), bet arī uz valsti, kurā tai draudētu nopietns risks tikt vēlāk izraidītai uz šo valsti (netieša izraidīšana).

31. Eiropas Cilvēktiesību tiesa izvērtē šīs prakses, kas tiek saukta arī par "tūlītēju izraidīšanu" vai arī "piespiedu atpakaļraidīšanu", likumību Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas [19] 3. panta kontekstā vai Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas [Ceturtā] protokola, kurš nodrošina zināmas tiesības un brīvības, kuras nav iekļautas konvencijā un tās Pirmajā protokolā [20], kurā grozījumi izdarīti ar Vienpadsmito protokolu, 4. panta "Ārzemnieku kolektīvas izraidīšanas aizliegums" [21] kontekstā. Šī tiesa to saista ar izraidīšanu, kas apzīmē trešās valsts valstspiederīgā jebkādu piespiedu pārvietošanu no valsts teritorijas, neatkarīgi no attiecīgās personas uzturēšanās likumības, laika, ko tā ir pavadījusi šajā teritorijā, vietas, kur tā ir tikusi aizturēta, tās migranta vai patvēruma meklētāja statusa vai rīcības, šķērsojot robežu [22]. Trešās valsts valstspiederīgajam faktiski tiek liegta iespēja iekļūt valsts teritorijā. Tomēr šī piekļuve ir obligāts priekšnosacījums, lai īstenotu procedūru, kuras mērķis ir noteikt un novērtēt visneaizsargātāko personu īpašās vajadzības. Līdz ar to dažiem trešo valstu valstspiederīgajiem var būt neiespējami iesniegt starptautiskās aizsardzības pieteikumu.

32. Šādā kontekstā uzskatu, ka tūlītējas atpakaļraidīšanas prakse no dalībvalsts robežas ietekmē kopējās Eiropas patvēruma sistēmas pienācīgu darbību tās ārējā dimensijā, ciktāl tā negarantē piekļuvi starptautiskajai aizsardzībai.

33. Tomēr fakts, ka parasti atbildīgā dalībvalsts saskaras ar lielām grūtībām saistībā ar savu robežu integrētu pārvaldību un Regulas (EK) Nr. 562/2006 [23] piemērošanu, liekot tai uz robežas īstenot praksi, ar kuru varētu tikt pārkāptas attiecīgo personu pamattiesības, pats par sevi nav nopietns un pierādīts iemesls uzskatīt, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam viņa pārsūtīšanas uz šo dalībvalsti gadījumā radīsies reāls risks tikt pakļautam necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei Hartas 4. panta izpratnē viņa starptautiskās aizsardzības pieteikuma

[19] Parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī; turpmāk tekstā – "ECPAK".

[20] Parakstīts Strasbūrā 1963. gada 16. septembrī.

[21] Saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā cilvēktiesību komisāra biroja sniegto informāciju šis jēdziens attiecas uz "dažādiem pasākumiem, kurus veic valstis – dažkārt ar trešo valstu vai nevalstisku dalībnieku līdzdalību – un kuru dēļ migrantiem, tostarp patvēruma meklētājiem, neizvērtējot viņu individuālās vajadzības cilvēktiesību aizsardzības jomā, nekavējoties un piespiedu kārtā ir jāatgriežas valstī vai teritorijā, vai jūras zonā – neatkarīgi no tā, vai runa ir par teritoriālajiem ūdeņiem vai starptautiskajiem ūdeņiem –, no kuras viņi ir mēģinājuši šķērsot starptautisko robežu vai to faktiski ir šķērsojuši" (skat. Rapporteur spécial sur les droits humains des migrants, *Rapport sur les moyens de répondre aux conséquences pour les droits de l'homme des mesures de renvoi de migrants sur terre et en mer* [Īpašais referents migrantu cilvēktiesību jautājumos, *Ziņojums par līdzekļiem reaģēšanai uz migrantu atpakaļraidīšanas pasākumu pa sauszemi un jūru ietekmi uz cilvēktiesībām*], 2021. gada 12. maijs, 34. punkts).

[22] Skat. ECT spriedumu, 2020. gada 13. februāris, N.D. un N.T. pret Spāniju (CE:ECHR:2020:0213JUD000867515, 185. punkts). Eiropas Cilvēktiesību tiesai tika lūgts lemt par šo secinājumu 31. punktā minētā protokola 4. panta, kas attiecas uz "ārzemnieku kolektīvās izraidīšanas aizliegumu", piemērojamību trešo valstu valstspiederīgo tūlītējai un piespiedu raidīšanai atpakaļ no sauszemes robežas pēc tam, kad ievērojams skaits migrantu bija mēģinājuši nelikumīgi un masveidā šķērsot šo robežu. Šajā spriedumā ECT ir norādījusi, ka migrācijas konteksta specifiskums un ievērojamās grūtības, ar kurām pašlaik saskaras valstis, lai stātos pretī pieaugošajai migrantu un patvēruma meklētāju plūsmai, nedrīkst radīt beztiesiskuma telpu, kurā uz personām neattiektos nekāds tiesiskais regulējums, kas tām varētu nodrošināt ECPAK paredzēto tiesību un garantiju izmantošanu un ko valstis ir apņēmušās atzīt to jurisdikcijā esošajām personām (106. un 110. punkts, kā arī šajā spriedumā minētā judikatūra). Skat. arī šīs judikatūras piemērošanu ECT 2021. gada 8. jūlija spriedumā *Shahzad* pret Ungāriju (CE:ECHR:2021:0708JUD001262517).

[23] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2006. gada 15. marts), ar kuru ievieš Kopienas Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss) (OV 2006, L 105, 1. lpp.).

izskatīšanas laikā un pēc tās[24]. Kā to uzsver valsts sekretārs iesniedzējtiesā, tūlītējas atpakaļraidīšanas praksei nav nozīmes, lai izvērtētu pārsūtīšanas lēmuma likumību, jo prasītājs netiks pakļauts šai praksei pēc tam, kad viņa pārsūtīšana tiks īstenota.

34. Necilvēcīgas un pazemojošas attieksmes riska, kas rodas pieteikuma iesniedzējam viņa pārsūtīšanas uz parasti atbildīgo dalībvalsti dēļ, raksturs un smagums ir jāvērtē, ņemot vērā precīzus datus par nepilnībām vai trūkumiem, kas šajā dalībvalstī pastāv situācijās, kuras ir objektīvi salīdzināmas ar tām, kurās šim pieteikuma iesniedzējam būs jāatrodas pēc šīs pārsūtīšanas izpildes kā pieteikuma iesniedzējam viņa pieteikuma izskatīšanas procedūras laikā, pēc tam kā bēgļa statusa saņēmējam vai kā alternatīvās aizsardzības statusa saņēmējam šīs procedūras beigās, vai arī kā trešās valsts valstspiederīgajam izraidīšanas procesā viņa pieteikuma noraidīšanas gadījumā[25]. Norādes par praksēm, kuras izmanto parasti atbildīgā dalībvalsts tās robežu šķērsošanas mēģinājumu laikā vai starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniegšanas laikā pie tās robežām, neļauj prezumēt attieksmi, kāda tiks piemērota attiecīgajai personai turpmākajā tās pieteikuma izskatīšanas procedūras norisē un pēc tās pabeigšanas. Pat ja šīs norādes liecinātu par trešo valstu valstspiederīgo pamattiesību nopietnu pārkāpumu esamību, tās nebūtu jāuzskata par atbilstošiem datiem tāda necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes riska novērtējuma mērķiem, kurš kompetentajai iestādei jāveic, pamatojoties uz Dublinas III regulas 3. panta 2. punktu, riskējot paralizēt šīs regulas darbību.

35. Šis secinājums ir piemērojams arī attiecībā uz trūkumiem, ar kuriem saskartos parasti atbildīgā dalībvalsts, saistībā ar attieksmi pret trešo valstu valstspiederīgajiem robežu šķērsošanas laikā un starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju, kuri aizturēti robežpunktos, uzņemšanu. Šie trūkumi attiecas uz situācijām, kas nav salīdzināmas ar situāciju, kurā būs jāatrodas pieteikuma iesniedzējam, attiecībā uz kuru ir pieņemts pārsūtīšanas lēmums, gan trešās valsts valstspiederīgā statusa, gan piemērojamā tiesību aktu kopuma dēļ. Ja nav datu, kas apstiprina, ka pastāv nepilnības, kuras ir sistēmiskas vai vispārējas vai skar noteiktu personu grupu, saistībā ar Direktīvas 2013/33 īstenošanu un it īpaši piekļuvi uzņemšanas materiālajiem nosacījumiem, šie apsvērumi arī nav pietiekami, lai tie veidotu nopietnu un pierādītu iemeslu uzskatīt, ka attiecīgajai personai pārsūtīšanas uz šo dalībvalsti gadījumā radīsies reāls risks tikt pakļautai necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei viņas starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanas laikā vai pēc tās, it īpaši, atrodoties ekstrēmas nabadzības situācijā[26].

36. Visbeidzot, ja nav objektīvas, ticamas, precīzas un pienācīgi aktualizētas informācijas, ar kuru var pierādīt, ka parasti atbildīgajā dalībvalstī pastāv sistēmiskas vai vispārējas nepilnības, kuras ietekmē starptautiskās aizsardzības sistēmu, vai nepilnības, kas skar objektīvi identificējamas personu grupas, pie kuras piederētu pieteikuma iesniedzējs, uzņemšanu un attieksmi pret to,

[24] Kā savos apsvērumos norāda Čehijas valdība, grūtības, kas dalībvalstij varētu rasties saistībā ar starptautiskās aizsardzības pieteikumu savlaicīgu reģistrēšanu robežšķērsošanas vietās, nenozīmē, ka šī dalībvalsts nevar uzņemt pieteikuma iesniedzēju, lai izskatītu viņa pieteikumu, ja nekas nenorāda uz to, ka tās attieksme pret starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem ir tāda, ka tiek pārkāptas viņu pamattiesības.

[25] Starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanas laikā un kā pieteikuma iesniedzējam viņam ir tiesības un garantijas, kuras viņam piešķirtas ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2013/33/ES (2013. gada 26. jūnijs), ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai (OV 2013, L 180, 96. lpp.). Pēc tam, kad viņa pieteikums ir izskatīts, starptautiskās aizsardzības saņēmējam ir ar viņa bēgļa statusu vai alternatīvās aizsardzības saņēmēja statusu saistītās tiesības, kuras noteiktas Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.). Trešās valsts valstspiederīgo, kura starptautiskās aizsardzības pieteikums ir noraidīts, var izraidīt tikai saskaņā ar nosacījumiem, kas paredzēti Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi (OV 2008, L 348, 98. lpp.).

[26] Pasākumi, kas jāveic dalībvalstīm, nodrošina pieteikuma iesniedzējiem atbilstošu dzīves līmeni, kas garantē viņiem iztiku un aizsargā viņu fizisko un garīgo veselību. Skat. Direktīvas 2013/33 17. panta 1. un 2. punktu, kā arī spriedumu, 2019. gada 12. novembris, *Haqbin* (C-233/18, EU:C:2019:956, 33. un 46. punkts).

kompetentajai iestādei nav pamatota iemesla prezumēt, ka ar izturēšanos pret pieteikuma iesniedzēju viņa pieteikuma izskatīšanas procedūras laikā un pēc tās viņš tiks pakļauts necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes riskam. Gluži pretēji, šai iestādei savs vērtējums ir jābalsta uz to, ka saskaņā ar savstarpējas uzticēšanās principu tiks ievērotas pamattiesības, tostarp tās, kuru pamatā ir Konvencija par bēgļa statusu [27], kas papildināta ar Protokolu par bēgļa statusu [28], kā arī ECPAK [29].

37. Šādos apstākļos kompetentajai iestādei tātad nedrīkst ļaut pieprasīt no parasti atbildīgās dalībvalsts, lai tā sniegtu papildu informāciju vai individuālas garantijas attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja uzņemšanas un dzīves apstākļiem viņa pieteikuma izskatīšanas laikā un pēc tās, jo pretējā gadījumā netiktu ievērots savstarpējas uzticēšanās, kam jāpastāv starp dalībvalstīm, princips, uz kuru ir balstīta kopējā Eiropas patvēruma sistēma. Turklāt šādi pasākumi, ciktāl tie prasītu papildu laiku, neļautu garantēt ātru atbildīgās dalībvalsts noteikšanu un ātru pieteikumu izskatīšanu, kas tomēr ir mērķi, kurus Savienības likumdevējs tiecas sasniegt Dublinas III regulas ietvaros [30].

38. Ņemot vērā šos elementus, uzskatu, ka Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta otrā daļa, lasot to kopsakarā ar Hartas 4. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tā pieļauj pārsūtīšanas lēmuma izpildi attiecībā uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju, kurš vairākkārt nekavējoties ir ticis raidīts atpakaļ uz tās dalībvalsts robežu, kas atbilstoši šai regulai parasti ir atbildīga par viņa pieteikuma izskatīšanu, un kuram ir piemērots, iespējams, nelikumīgs aizturēšanas pasākums šīs dalībvalsts robežpunktā, ar nosacījumu, ka kompetentās iestādes rīcībā nav informācijas, ar kuru var pierādīt, ka pastāv nopietni un pārbaudīti iemesli uzskatīt, ka pieteikuma iesniedzējs tiks pakļauts reālam necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes riskam viņa pieteikuma izskatīšanas laikā un pēc tās viņa pārsūtīšanas uz minēto dalībvalsti dēļ.

39. Ja šādas informācijas nav, kompetentajai iestādei saskaņā ar minētās regulas 29. pantu ir jāizpilda pārsūtīšanas lēmums, iepriekš neveicot pārbaudes un nepieprasot parasti atbildīgajai dalībvalstij paziņot papildu informāciju vai sniegt individuālas garantijas par attieksmi, kāda tiks piemērota ieinteresētajai personai viņas starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanas procedūras laikā un pēc tās.

B. Par pierādīšanas sistēmu un sadarbības pienākumu, kuri piemērojami saistībā ar Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta otro daļu (trešais un ceturtais jautājums)

40. Ierosinu Tiesai trešo un ceturto jautājumu izskatīt kopā.

41. Ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa, pirmkārt, lūdz Tiesu precizēt pierādīšanas sistēmu, kas piemērojama saistībā ar Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta otrās daļas īstenošanu. Tā it īpaši jautā par pierādīšanas līdzekļiem, kā arī pierādījumu līmeni, kas nepieciešams, lai konstatētu tādu necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes risku Hartas 4. panta izpratnē, kurš izriet no pārsūtīšanas uz parasti atbildīgo dalībvalsti.

[27] Parakstīta Ženēvā 1951. gada 28. jūlijā (*Recueil des traités des Nations unies*, 189. sēj., 150. lpp., Nr. 2545 (1954)) un stājusies spēkā 1954. gada 22. aprīlī.

[28] Noslēgts Ņujorkā 1967. gada 31. janvārī un stājies spēkā 1967. gada 4. oktobrī.

[29] Skat. spriedumu, 2019. gada 23. janvāris, M.A. u.c. (C-661/17, EU:C:2019:53, 83. punkts un tajā minētā judikatūra).

[30] Dublinas III regulas 4. un 5. apsvērums un spriedums *Jawo* (82. punkts).

42. Otrkārt, iesniedzējtiesa jautā Tiesai, vai pastāv sadarbības pienākums, kas uzlikts kompetentajai iestādei, lai konstatētu šādu risku, un, attiecīgā gadījumā, kāds ir tā apjoms. Šajā kontekstā tā aicina Tiesu precizēt, kādā mērā kompetentajai iestādei ir pienākums veikt pārbaudes attiecībā uz necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes riska esamību parasti atbildīgajā dalībvalstī vai pieprasīt individuālas garantijas, ja šī dalībvalsts ir izdarījusi nopietnus un strukturālus pamattiesību pārkāpumus.

43. Ar ceturto jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai efektīvas tiesiskās aizsardzības neesamība parasti atbildīgajā dalībvalstī ietekmē pierādīšanas sistēmu vai sadarbības kārtību, kuras noteiktas saistībā ar Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta otrās daļas īstenošanu.

1. Par pierādīšanas sistēmu, kas piemērojama saistībā ar Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta otro daļu

44. Savienības likumdevējs nereglamentē pierādīšanas sistēmu, kas piemērojama saistībā ar Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta īstenošanu. Tomēr uzskatu, ka šīs regulas sistēma, kā arī noteikumi, kurus Tiesa ir noteikusi savā judikatūrā, ļauj izsecināt principus, uz kādiem šai sistēmai ir jābalstās.

45. Pirmkārt, vērtējums, kas jāveic saskaņā ar minētās regulas 3. panta 2. punkta otro daļu, pieprasa, lai pieteikuma iesniedzējam būtu iespēja iesniegt visus viņa rīcībā esošos elementus, kuri palīdz konstatēt necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes riska esamību pārsūtīšanas uz parasti atbildīgo dalībvalsti gadījumā.

46. Pieteikuma iesniedzējam ir jābūt šādai iespējai vai nu individuālu pārrunu jeb personiskās sarunas stadijā, vai attiecīgā gadījumā – pārsūtīšanas lēmuma pārsūdzības stadijā.

47. Personiskā saruna ir daļa no vispārējiem principiem un garantijām, kuri noteikti Dublinas III regulas II nodaļā. Šīs regulas 5. panta 1. punktā ir prasīts, lai kompetentā iestāde rīkotu personisku sarunu ar pieteikuma iesniedzēju, lai atvieglotu atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procesu un nodrošinātu, ka pieteikuma iesniedzējs pareizi izprot informāciju, kas viņam sniegta saskaņā ar minētās regulas 4. pantu. Šai sarunai vispirms ir jābūt iespējai pieteikuma iesniedzējam izteikt pamatotus paziņojumus un/vai sniegt visus šīs pašas regulas 21. panta 3. punktā un 22. panta 3. punktā minētos tiešos un netiešos pierādījumus, kuri ļauj prezumēt dalībvalsts atbildību un saistībā ar kuriem tiek iesniegts uzņemšanas pieprasījums[31]. Šie tiešie un netiešie pierādījumi ir saistīti ar atbildīgās dalībvalsts noteikšanas kritēriju, kuri uzskaitīti Dublinas III regulas III nodaļā, piemērošanu, un tas neietver "izslēgšanas kritēriju", kas noteikts šīs regulas 3. panta 2. punktā[32]. Tomēr, manuprāt, nekas neliedz, ka šī personiskā saruna ir arī iespēja pieteikuma iesniedzējam izklāstīt savas bažas un, vajadzības gadījumā, paziņot elementus, ar kuriem var pierādīt necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes riska esamību gadījumā, ja tiktu paredzēta viņa iespējamā pārsūtīšana uz citu dalībvalsti. Proti, minētās regulas 5. panta 1. punkta pirmās daļas formulējums ir pietiekami plašs, lai pieļautu šo interpretāciju, kas turklāt palīdz īstenot mērķi, kuru izvirzījis Savienības likumdevējs, pieprasot, lai tiktu rīkota personiska saruna,

[31] Komisijas Regulas (EK) Nr. 1560/2003 (2003. gada 2. septembris), ar kuru paredz sīki izstrādātus noteikumus, lai piemērotu Padomes Regulu (EK) Nr. 343/2003, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts pilsoņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (OV 2003, L 222, 3. lpp.), kas tika pārstrādāta ar Dublinas III regulu, II pielikumā tādējādi ir uzskaitīti atbilstošie formālie pierādījumi, kā arī indikatīvi elementi (vai netieši pierādījumi), kas izmantojami atbildīgās valsts noteikšanai, starp kuriem it īpaši ir pieteikuma iesniedzēja ģimenes loceklim izsniegtas uzturēšanās atļaujas, dokumenti, kas pierāda radniecību, vai arī biļetes, kas neapgāžami pierāda ieceļošanu, šķērsojot ārējo robežu, vai izraksti no aizturēšanas centru reģistriem utt.

[32] Šajā nozīmē skat. spriedumu N.S. u.c. (85. punkts).

proti, mērķi nostiprināt pieteikuma iesniedzēju tiesības un pēc iespējas labāk iesaistīt viņus atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procesā [33]. Visbeidzot, manuprāt, šo interpretāciju apstiprina principi, kurus Tiesa ir izstrādājusi 2019. gada 19. marta spriedumā *Ibrahim* u.c. [34] un 2020. gada 16. jūlija spriedumā *Addis* [35] saistībā ar tāda nopietna necilvēcīgas un pazemojošas attieksmes riska novērtējumu, kuram pieteikuma iesniedzējs tiktu pakļauts atpakaļnodošanas dalībvalstij, kurā viņam jau ir piešķirta starptautiskā aizsardzība, gadījumā. Šajā ziņā atsaucos uz šo secinājumu 55.–57. punktu.

48. Pēc pārsūtīšanas lēmuma pieņemšanas pieteikuma iesniedzējs prasībā, ko viņš var celt par šo lēmumu saskaņā ar Dublinas III regulas 27. panta 1. punktu, var norādīt iemeslus, kuru dēļ šāda pārsūtīšana var viņu pakļaut necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei. To ilustrē izskatāmā lieta.

49. Otrkārt, attiecībā uz pierādījumiem, kas viņam jāiesniedz, savos apsvērumos Komisija ir norādījusi, ka, ņemot vērā spriedumu *Jawo*, "pieteikuma iesniedzējam ir jāsniedz objektīva, ticama, precīza un pienācīgi aktualizēta informācija, kas norāda uz tādu nepilnību esamību, kuras ir vai nu sistēmiskas, vai vispārējas vai skar atsevišķas personu grupas un kuru smaguma pakāpe ir īpaši augsta".

50. Es nepiekrītu šai analīzei.

51. Pirmkārt, man šķiet, ka šādas interpretācijas rezultātā pieteikuma iesniedzējam tiek uzlikts pārmērīgs pierādīšanas pienākums, ņemot vērā grūtības, ar kādām viņš var saskarties, sagatavojot pierādījumus, un it īpaši viņa rīcībā esošos resursus.

52. Piekrītu, ka principā pieteikuma iesniedzējam ir jāiesniedz elementi, ar kuriem var pierādīt, ka ir nopietni iemesli uzskatīt, ka tad, ja pārsūtīšanas lēmums tiktu izpildīts, viņš tiktu pakļauts reālam riskam piedzīvot necilvēcīgu vai pazemojošu attieksmi. Tomēr domāju, ka ir jābūt piesardzīgiem attiecībā uz prasībām par prasīto pierādījumu raksturu un līmeni, jo tās ir atkarīgas no katras konkrētās lietas apstākļiem. Tādējādi piekrītu Polijas valdības apsvērumam, saskaņā ar kuru tikai tas vien, ka nav neviena dokumenta, kas apstiprinātu pieteikuma iesniedzēja paziņojumu, nav uzskatāms par norādi, ka tam nav pierādījuma spēka. Proti, daži pieteikuma iesniedzēji var konkrēti izklāstīt savas bažas, sniedzot atbilstošu informāciju vai pat dokumentārus pierādījumus par viņu uzņemšanas apstākļiem, jo viņi šajā statusā ir uzturējušies parasti atbildīgās dalībvalsts teritorijā pirms tās atstāšanas. Savukārt citi pieteikuma iesniedzēji nav spējīgi iesniegt pierādījumus savu paziņojumu pamatojumam un – ja tie ir viņu rīcībā – paziņot visatbilstošākos. Šajā ziņā savos apsvērumos Nīderlandes valdība uzsver, ka pieteikuma iesniedzējs var paziņot tādu par attiecīgo dalībvalsti pieejamo informāciju kā *Asylum Information Database* (*AIDA*) sagatavotie ziņojumi vai sadarbības nolīgumi, kuri noslēgti starp šo dalībvalsti un Eiropas Savienības Patvēruma aģentūru (*EUAA*), vai arī cilvēktiesību aizsardzības organizāciju ziņojumi. Lai gan pārsūtīšanas lēmuma pārsūdzības stadijā daži pieteikuma iesniedzēji patiešām var izmantot līdzekļus, ko tiem sniedz juridiskā un lingvistiskā palīdzība, neesmu pārliecināts, ka vairumā gadījumu viņiem noteikti ir zināmi noderīgi informācijas avoti saistībā ar pieteikuma iesniedzēju pamattiesību ievērošanu dalībvalstī un, attiecīgā gadījumā, veidi, kā tiem piekļūt.

[33] Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2016. gada 7. jūnijs, *Ghezelbash* (C-63/15, EU:C:2016:409, 47.–51. punkts), un 2017. gada 26. jūlijs, *Mengesteab* (C-670/16, EU:C:2017:587, 58. punkts).

[34] C-297/17, C-318/17, C-319/17 un C-438/17, EU:C:2019:219.

[35] C-517/17, EU:C:2020:579.

53. Šādos apstākļos, lai gan var prasīt, lai pieteikuma iesniedzējs ar savu paziņojumu raksturu un apjomu un – attiecīgā gadījumā – ar dokumentāriem vai netiešiem pierādījumiem, kuri būtu tā rīcībā, pietiekami pierāda savas personiskās situācijas reālo stāvokli, tomēr no pieteikuma iesniedzēja nevar sagaidīt, lai viņš paziņotu objektīvus, ticamus, precīzus un pienācīgi aktualizētus datus, kuri ļauj pierādīt nepilnību esamību parasti atbildīgajā dalībvalstī, kā arī riska, kas viņam rodas, smaguma pakāpi. Manuprāt, par šādiem pasākumiem ir atbildīga kompetentā iestāde, kas vienīgā var veikt juridisko izvērtējumu, kas nepieciešams Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta otrās daļas īstenošanai.

54. Otrkārt, nesaskatu nevienu attaisnojošu iemeslu tam, ka pieteikuma iesniedzējam tiek noteikts smagāks pierādīšanas pienākums nekā tad, ja viņam ir jāpierāda, ka pastāv tādas attieksmes risks, kas ir pretrunā Hartas 4. pantam, atpakaļnodošanas dalībvalstij, kurā viņam jau ir piešķirta starptautiskā aizsardzība, gadījumā.

55. Atgādināšu, ka 2019. gada 19. marta spriedumā *Ibrahim* u. c.[36], kurš tika pieņemts tajā pašā dienā, kad tika pasludināts spriedums *Jawo*, Tiesa ir nospriedusi, ka ar Direktīvas 2013/32/ES[37] 33. panta 2. punkta a) apakšpunktu tiek pieļauts, ka dalībvalsts izmanto šajā tiesību normā paredzēto iespēju noraidīt kā nepieņemamu starptautiskās aizsardzības pieteikumu, pamatojoties uz to, ka citā dalībvalstī pieteikuma iesniedzējam jau ir piešķirta šāda aizsardzība, ja ar paredzamiem dzīves apstākļiem, ar ko minētais pieteikuma iesniedzējs kā šīs aizsardzības saņēmējs sastapsies šajā citā dalībvalstī, viņš netiks pakļauts nopietnam necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes riskam Hartas 4. panta izpratnē[38].

56. Šajā kontekstā Tiesa ir izstrādājusi principus, kuri ir identiski tiem, ko tā ir noteikusi spriedumā *Jawo*, pēc analoģijas piemērojot šo pēdējo minēto spriedumu. Tādējādi tā ir uzskatījusi – ja dalībvalsts iestāžu rīcībā ir informācija, kuru pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis, lai pierādītu šāda riska esamību dalībvalstī, kura jau ir piešķīrusi starptautisko aizsardzību, šīm iestādēm, balstoties uz objektīvu, ticamu, precīzu un pienācīgi aktualizētu informāciju un ņemot vērā Savienības tiesībās garantēto pamattiesību aizsardzības standartu, ir jāizvērtē, vai patiešām pastāv nepilnības, kas var būt sistēmiskas vai vispārējas vai skart atsevišķas personu grupas[39]. Attiecībā uz smaguma pakāpi – tā pilnīgi loģiski ir identiska pakāpei, kas noteikta spriedumā *Jawo*, un nozīmē, ka attiecīgā persona tiek pakļauta riskam atrasties ekstrēmas nabadzības situācijā[40].

57. 2020. gada 16. jūlija spriedumā *Addis*[41] Tiesa no tā ir secinājusi, ka tādas attieksmes risks, kas ir pretrunā Hartas 4. pantam, ir jānovērtē pēc tam, kad pieteikuma iesniedzējam ir dota iespēja iesniegt visu informāciju, it īpaši izklāstīt personīgos apstākļus, kas var apstiprināt šī riska esamību[42]. Tādējādi Tiesa ir nospriedusi, ka personiskajai sarunai ir jāļauj atbildīgajai iestādei ne tikai novērtēt pieteikuma iesniedzēja konkrēto situāciju, kā arī viņa ievainojamības pakāpi, bet arī

36 C-297/17, C-318/17, C-319/17 un C-438/17, EU:C:2019:219.

37 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180, 60. lpp.). Saskaņā ar šīs direktīvas 33. panta 2. punkta a) apakšpunktu dalībvalstis var uzskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu par nepieņemamu, ja cita dalībvalsts ir piešķīrusi starptautisko aizsardzību.

38 Skat. spriedumu, 2019. gada 19. marts, *Ibrahim* u.c. (C-297/17, C-318/17, C-319/17 un C-438/17, EU:C:2019:219, 101. punkts).

39 Skat. spriedumu, 2019. gada 19. marts, *Ibrahim* u.c. (C-297/17, C-318/17, C-319/17 un C-438/17, EU:C:2019:219, 88. punkts).

40 Skat. spriedumu, 2019. gada 19. marts, *Ibrahim* u.c. (C-297/17, C-318/17, C-319/17 un C-438/17, EU:C:2019:219, 90. punkts).

41 C-517/17, EU:C:2020:579.

42 Skat. spriedumu, 2020. gada 16. jūlijs, *Addis* (C-517/17, EU:C:2020:579, 53. punkts).

nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējs "tiktu aicināts sniegt visu informāciju, lai pierādītu, ka atpakaļnodošana dalībvalstij, kura viņam jau ir piešķīrusi starptautisko aizsardzību, viņam radītu tādas attieksmes risku, kas ir pretrunā šim [Hartas] 4. pantam" [43].

58. Jākonstatē, ka šajā gadījumā Tiesa, tāpat kā Savienības likumdevējs, nav noteikusi nevienu prasību attiecībā uz to pierādījumu raksturu un spēku, kuri pieteikuma iesniedzējam ir jāsniedz savu apgalvojumu pamatojumam. Tādēļ, manuprāt, nav nekāda iemesla atkāpties no šiem principiem saistībā ar Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta otrās daļas īstenošanu, jo nav jānošķir tāda pieteikuma iesniedzēja situācija, kas pakļauts tam, ka viņam draud necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes risks atkarībā no tā, vai viņš tiek nosūtīts atpakaļ uz dalībvalsti, kurā viņš jau ir saņēmis starptautisko aizsardzību, vai uz atbildīgo dalībvalsti.

59. No tā secinu, ka pieteikuma iesniedzējam ir jāsniedz pamatoti paziņojumi un – attiecīgā gadījumā – jāiesniedz visi viņa rīcībā esošie elementi, ar kuriem var pierādīt, ka pastāv nopietni iemesli uzskatīt, ka viņš tiks pakļauts reālam necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes riskam viņa pārsūtīšanas uz parasti atbildīgo dalībvalsti dēļ.

2. Par sadarbības pienākuma, kas uzlikts kompetentajai iestādei, esamību un – attiecīgā gadījumā – apjomu saistībā ar Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta otrās daļas īstenošanu

60. Trešā jautājuma otrajā daļā iesniedzējtiesa lūdz Tiesu precizēt, kādā mērā kompetentajai iestādei ir jāsadarbojas ar pieteikuma iesniedzēju, lai konstatētu necilvēcīgas un pazemojošas attieksmes risku pārsūtīšanas uz parasti atbildīgo dalībvalsti gadījumā. Šāds pienākums, ciktāl ar to no šīs iestādes tiktu prasīts, lai tā padziļināti pārbaudītu un novērtētu, vai pastāv reāls risks piedzīvot necilvēcīgu un pazemojošu attieksmi, ļautu kompensēt grūtības, ar kādām saskaras pieteikuma iesniedzējs saistībā ar šāda riska esamības pierādīšanu, jo uz viņu turklāt neattiecas tādas pašas procesuālās garantijas kā Direktīvās 2011/95 un 2013/32 paredzētās.

61. Dublinas III regulā nav noteikts nekāds sadarbības pienākums starp pieteikuma iesniedzēju un kompetento iestādi saistībā ar šīs regulas 3. panta 2. punkta otrās daļas īstenošanu.

62. Pirmkārt, Dublinas III regula galvenokārt ir balstīta uz savstarpējas uzticēšanās un administratīvās sadarbības starp dalībvalstīm principiem. Ja pieteikuma iesniedzēju uzklausa kompetentā iestāde personiskās sarunas laikā, tad atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procedūra saskaņā ar šīs regulas VII nodaļu ir balstīta it īpaši uz informācijas apmaiņu, datu apmaiņu, kā arī administratīviem pasākumiem starp dalībvalstu kompetentajām iestādēm. Tādējādi Regulas Nr. 1560/2003 mērķis saskaņā ar tās 1. apsvērumu ir skaidri noteikt kārtību, kā efektīvi īstenot Dublinas III regulu, "lai veicinātu to dalībvalstu iestāžu sadarbību, kas ir atbildīgas par minētās regulas īstenošanu saistībā ar pieprasījumu par atbildības uzņemšanos un atpakaļuzņemšanu nosūtīšanu un izskatīšanu, informācijas pieprasīšanu un cilvēku pārsūtīšanu".

63. Otrkārt, Dublinas III regulas 3. panta 2. punktā ir kodificēti principi, kurus Tiesa ir izklāstījusi spriedumā N.S. u.c., un Savienības likumdevējs nav iekļāvis īpašus noteikumus attiecībā uz iespējamā sadarbības pienākuma starp pieteikuma iesniedzēju un kompetento iestādi esamību.

[43] Spriedums, 2020. gada 16. jūlijs, *Addis* (C-517/17, EU:C:2020:579, 54. punkts).

64. Tā kā šādu noteikumu nav, savos apsvērumos Polijas valdība ierosina pēc analoģijas piemērot Direktīvas 2011/95 4. pantā paredzētās normas, un šajā ziņā iesniedzējtiesa uzskata, ka pienākums sadarboties, kas tādā gadījumā tiktu ieviests, lai konstatētu necilvēcīgas un pazemojošas attieksmes risku pārsūtīšanas uz parasti atbildīgo dalībvalsti gadījumā, pēc savas būtības un apjoma būtu salīdzināms ar pienākumu, kas noteikts Direktīvā 2011/95.

65. Šāda piemērošana pēc analoģijas prasa, lai situācija, kurai nav nekādu piemērojamu tiesību normu, un tā, kuru ir reglamentējis Savienības likumdevējs, būtu ja ne vienādas, tad vismaz līdzīgas. Tomēr, lai gan Dublinas III regula saistībā ar tās priekšmetu un mērķi atšķiras no Direktīvas 2011/95 un Direktīvas 2013/32[44], šīs regulas 3. panta 2. punkta otrajā daļā minētā situācija, kura attiecas uz necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes riska konstatēšanu gadījumā, ja pieteikuma iesniedzējs tiek pārsūtīts uz parasti atbildīgo dalībvalsti, un Direktīvas 2011/95 4. pantā minētā situācija, kas attiecas uz reāla riska ciest būtisku kaitējumu konstatēšanu pieteikuma iesniedzēja atgriešanās viņa izcelsmes valstī gadījumā, ir līdzīgas saistībā ar katras no šīm tiesību normām pastāvēšanas jēgu. Protams, riska novērtējums, kas tiek veikts atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procedūrā, ir ierobežotāks. Tomēr tā mērķis ir tāds pats kā starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanas laikā īstenotais mērķis, proti, nodrošināt pieteikuma iesniedzēja pamattiesību ievērošanu, un tajā ir iesaistīti tie paši dalībnieki.

66. Tomēr neuzskatu, ka būtu jāveic piemērošana pēc analoģijas. Proti, spriedumā N.S. u.c., 2017. gada 16. februāra spriedumā C.K. u.c.[45] un spriedumā *Jawo* Tiesa nojaušami ir noteikusi sadarbības pienākumu starp pieteikuma iesniedzēju un kompetento iestādi saistībā ar Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta otrās daļas īstenošanu, kura kārtība līdzinās Direktīvas 2011/95 4. pantā noteiktajai kārtībai.

67. Abos gadījumos pieteikuma iesniedzēja izteiktie paziņojumi personiskās sarunas laikā un, attiecīgā gadījumā, dokumentārie pierādījumi vai netiešie pierādījumi, kurus viņš sniedz, ir tikai kompetento iestāžu veiktās faktu un apstākļu novērtēšanas procesa sākumpunkts[46]. Tāpat kā tas ir prasīts tiesību normās, kuras paredzētas Direktīvas 2011/95 4. panta 3. un 5. punktā[47], Tiesa pieprasa, lai kompetentā iestāde izvērtētu reālo risku piedzīvot necilvēcīgu vai pazemojošu attieksmi, kas rodas pieteikuma iesniedzējam, ņemot vērā ne tikai objektīvus, ticamus, precīzus un pienācīgi aktualizētus datus saistībā ar starptautiskās aizsardzības sistēmas darbību dalībvalstī, kura parasti ir atbildīga, bet arī pieteikuma iesniedzēja īpašo situāciju, un tādējādi šai iestādei ir jāveic individuāls novērtējums[48].

68. Atzīstu, ka tādā gadījumā, kad šis vērtējums atklāj, ka pastāv nopietni un pierādīti iemesli uzskatīt, ka pieteikuma iesniedzējam radīsies necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes risks viņa pārsūtīšanas uz atbildīgo dalībvalsti dēļ, šīs sadarbības starp pieteikuma iesniedzēju un

[44] Šajās direktīvās ir izklāstītas materiālo tiesību normas un formas noteikumi, kuri piemērojami starptautiskās aizsardzības piešķiršanai, savukārt šajā regulā ir noteikta metode un kritēriji, lai noteiktu atbildīgo dalībvalsti.

[45] C-578/16 PPU, EU:C:2017:127.

[46] Saistībā ar Direktīvu 2011/95 skat. spriedumu, 2020. gada 19. novembris, *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* (Militārais dienests un patvērums) (C-238/19, EU:C:2020:945, 52. punkts).

[47] Saskaņā ar Direktīvas 2011/95 4. panta 3. punktu kompetentajai iestādei ir jāveic pieteikuma individuāls novērtējums, it īpaši ņemot vērā visus būtiskos faktus, kas attiecas uz izcelsmes valsti laikā, kad tiek pieņemts lēmums par šo pieteikumu, attiecīgos paziņojumus un dokumentāciju, ko iesniedzis pieteikuma iesniedzējs, tostarp informāciju par to, vai pieteikuma iesniedzējs bijis vai var tikt pakļauts vajāšanai vai būtiskam kaitējumam, pieteikuma iesniedzēja individuālo stāvokli un personīgos apstākļus, vai faktu, ka pieteikuma iesniedzējs jau bijis pakļauts vajāšanai vai būtiskam kaitējumam. Saskaņā ar Direktīvas 2011/95 4. panta 5. punktu, ja pieteikuma iesniedzēja paziņojumos norādītie aspekti nav pamatoti ar dokumentāriem vai citādiem pierādījumiem, šiem aspektiem nav nepieciešams apstiprinājums it īpaši tad, ja pieteikuma iesniedzēja paziņojumi tiek uzskatīti par saskaņotiem un ticamiem un nav pretrunā specifiskai un vispārējai informāciju, kas pieejama par pieteikuma iesniedzēja lietu, un ir konstatēts, ka pieteikuma iesniedzējam kopumā var uzticēties.

[48] Skat. spriedumu *Jawo* (94.–97. punkts).

kompetento iestādi apjoms saistībā ar Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta otrās daļas īstenošanu atšķiras no sadarbības, kas izveidota saskaņā ar Direktīvas 2011/95 4. pantu. Proti, šādā gadījumā savstarpējas uzticēšanās un administratīvās sadarbības principi, uz kuriem ir balstīta Dublinas III regula, manuprāt, pieprasa, lai kompetentā iestāde katrā atsevišķā gadījumā lūgtu parasti atbildīgo dalībvalsti paziņot papildu informāciju vai sniegt individuālas un atbilstošas garantijas attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja uzņemšanas apstākļiem vai uzņemšanu, lai izpildītu pārsūtīšanas lēmumu, ievērojot Hartas 4. pantu. Gadījumā, ja šīs garantijas izrādītos nepietiekamas, šajā pantā ir paredzēts pienākums neizpildīt šo lēmumu, jo Dublinas III regulas 3. panta 2. punktā attiecībā uz kompetento iestādi ir pieprasīts, lai tā turpinātu izskatīt šīs regulas III nodaļā izklāstītos kritērijus, lai noteiktu, vai par atbildīgo var tikt izraudzīta cita dalībvalsts (otrā daļa), vai lai tā pati izskatītu starptautiskās aizsardzības pieteikumu (trešā daļa).

3. Par tiesību aizsardzības līdzekļu iespējamās neefektivitātes vai nepietiekamības atbildīgajā dalībvalstī sekām attiecībā uz pierādīšanas sistēmu vai sadarbības kārtību, kas noteiktas saistībā ar Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta īstenošanu

69. Visbeidzot ar ceturto jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, cik lielā mērā tiesību aizsardzības līdzekļu neefektivitāte vai nepietiekamība, kuru rezultāts ir efektīvas tiesiskās aizsardzības neesamība atbildīgajā dalībvalstī, ietekmē pierādīšanas sistēmu un sadarbības kārtību, kuras piemērojamas saistībā ar Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta otrās daļas īstenošanu.

70. Tāpat kā Nīderlandes valdība, uzskatu, ka iespējamai nepilnību esamībai parasti atbildīgajā dalībvalstī kā tādai nav nekādas ietekmes uz šo pierādīšanas sistēmu vai uz pieteikuma iesniedzēja un kompetentās iestādes sadarbības kārtību. Aplūkojot to atsevišķi, šis elements nav uzskatāms par Hartas 4. panta pārkāpumu. Savukārt kopā ar starptautiskās aizsardzības sistēmas nepilnību esamību tas ietekmē riska novērtējuma, kas kompetentajai iestādei ir jāveic, apjomu un, attiecīgā gadījumā, papildu informāciju vai individuālās garantijas, ko tā var pieprasīt.

71. Ņemot vērā visus šos apsvērumus, uzskatu, ka kompetentajai iestādei, sadarbojoties ar pieteikuma iesniedzēju, ir jāizvērtē, vai pastāv nopietni un pierādīti iemesli uzskatīt, ka viņš tiks pakļauts reālam riskam piedzīvot necilvēcīgu vai pazemojošu attieksmi viņa pārsūtīšanas uz parasti atbildīgo dalībvalsti dēļ. Pieteikuma iesniedzējam ir jāsniedz pamatoti paziņojumi un – attiecīgā gadījumā – jāiesniedz visi viņa rīcībā esošie elementi, ar kuriem var tikt pierādīta šāda riska esamība, savukārt kompetentajai iestādei ir pienākums izvērtēt šos elementus un veikt riska novērtējumu, ņemot vērā ne tikai objektīvus, ticamus, precīzus un pienācīgi aktualizētus datus, kuri attiecas uz starptautiskās aizsardzības sistēmas darbību šajā dalībvalstī, bet arī pieteikuma iesniedzēja īpašo situāciju, vajadzības gadījumā pieprasot no minētās dalībvalsts individuālas un atbilstošas garantijas attiecībā uz viņa uzņemšanas apstākļiem vai uzņemšanu.

V. Secinājumi

72. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, iesaku Tiesai uz *rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch* (Hāgas tiesa, tiesas sēžu vieta Hertogenbosā, Nīderlande) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 604/2013 (2013. gada 26. jūnijs), ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm, 3. panta 2. punkta otrā daļa, lasot to kopsakarā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 4. pantu,

ir jāinterpretē tādējādi, ka

– tā pieļauj pārsūtīšanas lēmuma izpildi attiecībā uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju, kurš apgalvo, ka viņš vairākkārt nekavējoties ir ticis raidīts atpakaļ uz tās dalībvalsts ārējo robežu, kura atbilstoši šai regulai parasti ir atbildīga par viņa pieteikuma izskatīšanu, un ka viņam ir ticis piemērots, iespējams, nelikumīgs aizturēšanas pasākums šīs dalībvalsts robežpunktā, ar nosacījumu, ka kompetentās iestādes rīcībā nav informācijas, ar kuru var pierādīt, ka pastāv nopietni un pierādīti iemesli uzskatīt, ka pieteikuma iesniedzējs tiks pakļauts reālam necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes riskam viņa pieteikuma izskatīšanas laikā un pēc tās viņa pārsūtīšanas uz minēto dalībvalsti dēļ. Ja šādas informācijas nav, kompetentajai iestādei saskaņā ar minētās regulas 29. pantu ir jāizpilda pārsūtīšanas lēmums, iepriekš neveicot pārbaudes vai nepieprasot dalībvalstij, kas parasti ir atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, paziņot papildu informāciju vai sniegt individuālas garantijas par attieksmi, kāda tiks piemērota ieinteresētajai personai viņas starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanas procedūras laikā un pēc tās;

– kompetentajai iestādei, sadarbojoties ar starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju, ir jāizvērtē, vai pastāv nopietni un pierādīti iemesli uzskatīt, ka viņš tiks pakļauts reālam necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes riskam viņa pārsūtīšanas dēļ uz dalībvalsti, kas parasti ir atbildīga par viņa starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu. Pieteikuma iesniedzējam ir jāsniedz pamatoti paziņojumi un – attiecīgā gadījumā – jāiesniedz visi viņa rīcībā esošie elementi, ar kuriem var tikt pierādīta šāda riska esamība, savukārt kompetentajai iestādei ir pienākums izvērtēt šos elementus un veikt riska novērtējumu, ņemot vērā ne tikai objektīvus, ticamus, precīzus un pienācīgi aktualizētus datus par starptautiskās aizsardzības sistēmas darbību šajā dalībvalstī, bet arī pieteikuma iesniedzēja īpašo situāciju, vajadzības gadījumā pieprasot no minētās dalībvalsts individuālas un atbilstošas garantijas attiecībā uz viņa uzņemšanas apstākļiem vai uzņemšanu.